

суспільство, а вже потім державу. В цьому полягає своєрідність і велич реформ молодії Турецької Республіки.

Література:

1. Сорокін С. В., Ксьондзик Н. М. Історія турецької мови: курс лекцій. К.: Вид. центр КНЛУ, 2016. 235 с.
2. Кримський А. Ю. Сходознавство. Твори в п'яти томах. Т. 4.
3. Tekişik Н.Н. İlköğretim Türkçe. 5. Ders Kitabı. Ankara: Tekişik Yaıncılık, 2002. S. 178.
4. Жевахов А. Ататюрк / Александр Жевахов. 2018. 352 с.
5. Дуднік О. Я., Черніков І. Ф. Туреччина [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Turechchyna> (дата звернення: 22.10.2022).
6. Ганіоглу Ш. Ататюрк. Біографія мислителя/Шюкрю Ганіоглу. 2018. 240 с.
7. Дмитро Шурхало. Зміна абетки допомогла Туреччині, але Україні такого не потрібно – мовознавець [Електронний ресурс] / Дмитро Шурхало – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/istorychna-svoboda-abetkova-reforma-v-turechchyni/29631029.html> (дата звернення: 17.10.2022).

УДК 141

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-66>

Сейтяг'яєв Н. С.

ORCID: 0000-0002-6272-9089

кандидат філологічних наук,

науковий співробітник відділу Близького та Середнього Сходу

Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ТРАНСКРИПЦІЇ КРИМСЬКОТАТАРСЬКИХ ВЛАСНИХ ІМЕН (У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕХОДОМ НА ЛАТИНСЬКУ ГРАФІКУ)

Ключові слова: кримські татари, латинська графіка, власні імена, практична транскрипція.

Однією з проблем, яка виникає у зв'язку з переходом кримськотатарської мови на латинську графіку є питання практичної транскрипції

власних імен. Вже зараз можна бачити що найбільш поширеним методом, який сьогодні застосовується на практиці, є метод транслітерації, під час застосування якого іноді використовуються сучасні транслітератори кримськотатарської мови, наприклад, на досить відомих і популярних сайтах «Ана Юрт» (<https://ana-yurt.com/qrt/transliter>) й «Alem-i Medeniye» (<https://medeniye.org/ru/node/528>). Цей метод досить зручний і дозволяє обробляти великий масив інформації за мінімальної витрати зусиль з боку людини. Водночас, передача кримськотатарських власних імен на письмі латинською графікою пов'язана з деякими проблемами, які неможливо вирішити за допомогою транслітераторів, оскільки вони вимагають уточнення, й навіть, коригування окремих правил орфографії.

Питання уточнення або коригування правил орфографії набуває особливої актуальності у зв'язку з тим, що одним із основних пунктів обґрунтування необхідності перекладу кримськотатарського письма на латинську графіку завжди було те, що кирилиця, на відміну від латиниці, не відображає повною мірою фонетичну систему кримськотатарської мови. Метод транслітерації ніяк не сприяє виправленню цього недоліку, бо його сутність полягає в механічній заміні літер однієї абетки літерами іншої. Зрозуміло, що для вирішення проблем, пов'язаних із фонетичною системою мови, потрібні додаткові дослідження з залученням фахівців.

Питання, які повинні бути вирішеними – позначення на письмі губних голосних звуків переднього ряду, проблема позначення щілинного фарингального звуку /h/ у власних іменах, запозичених з арабської мови, а також, у більш широкому сенсі, – проблема застосування етимологічного принципу орфографії при відображенні запозичених власних імен на письмі. Частина вказаних проблем вже стала предметом розгляду на різних етапах історії кримськотатарської літературної мови, починаючи з першої половини 1930-х років (зокрема, у матеріалах мовних конференцій, у роботах У. Куркчи, окремих кримськотатарських дослідників 1990–2000-х років) [1, с. 22–23, 68–69; 2, с. 4; 3, с. 4; 4, с. 18, 20, 22 та ін.]. Інша частина, у тому числі й проблема застосування етимологічного принципу орфографії при відображенні запозичених власних імен, ще потребує розгляду.

Література:

1. Емірова А. М., Керімов І. А., Ганієва Е. С. та ін. Правила кримськотатарської орфографії і пунктуації (Проект). Сімферополь: КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав», 2012. 92 с.
2. Куркчи У. Къырымтатар тили имлясына даир теклифлер. Ленин байрагы. № 137. Ташкент, 1988, ноябрь 24. С. 3–4.
3. Qırımtatar edebiy tiliniñ imlâ qaideleri toplamı / Haz. K. H. Qoñurat. Günsel. № 2. Сімферополь, 1999. С. 2–17.
4. Qrım tatar edebij tili bytyn Qrım III ilmiy konferentsiyasını qararlar. 1934 s. Oktabr 15-20. [Simferopol]: Qrım ASSR Devlet Neşriyatı, 1935. 76 s.